

**THERAPIE VOOR HET LOSMAKEN VAN
VREEMDE ENTITEITEN**

door

**DR. ALAN LINDSAY SANDERSON, M.B., B.S., (London)
MRCP., DPM., MRCPsych.**

OVERZICHT

De “Spirit Releasement Therapy”, een therapie voor het losmaken van vreemde entiteiten (geesten) werd met succes toegepast bij de behandeling van een 33-jarige, depressieve vrouw. Ofschoon ze geen gevoel van bezetenheid ervoer, openbaarden zich tijdens de hypnotherapie vier geestelijke entiteiten. De patiënt vond zeer veel baat bij het losmaken daarvan en was meer dan 2 jaar daarna nog goed gezond. Een beknopte tekst van de hypnotherapiesessies alsmede een door de patiënt geschreven verslag worden hier gegeven.

Bezetenheid door geesten wordt regelmatig vermeld in de psychiatrische literatuur (Pereira e.a. 1995), om dan vervolgens weer weg verklaard te worden als waanvoorstelling of cultureel gesanctioneerd geloof, hetgeen de wetenschap niet in de een of andere algemene gedragstheorie hoeft op te nemen. De mening hierover is zich nu echter aan het veranderen. In de tiende uitgave van de International Classification of Diseases (1992) wordt, middels een nieuwe categorie, trance- en bezetenheidstoestanden, officieel de noodzaak voor een aparte groepsindeling erkend, los van de meervoudige persoonlijkheidsstoornis aan de ene kant en de psychosen aan de andere kant. Slechts na een uitgebreid debat werd een soortgelijke categorie verworpen voor DSM IV. Buiten de psychiatrie is er, traditioneel gezien, een grotere bereidheid aanwezig om de spirituele dimensie te accepteren. Deze tendens is in de laatste jaren toegenomen en er zijn diverse, gezaghebbende artikelen gepubliceerd (Crabtree 1985, Fiore 1987, Baldwin 1992 en Lucas 1993). Fiore en Baldwin in het bijzonder maken melding van vele gevallen waarbij zich verschillende condities voordoen zoals fobieën, eetstoornissen, afhankelijkheid van drugs, depressies en hallucinogene ervaringen waarin, gewoonlijk door middel van hypnose, de vermeende, obsederende geesten worden losgemaakt, waarna verlichting of verdwijnen van de symptomen plaatsheeft. In de grote meerderheid van deze gevallen ontbreekt het aan een subjectief gevoel van bezetenheid. Terwijl de patiënt het gevoel kan hebben dat er een geest in de buurt is, dat er bijvoorbeeld een overleden familielid dichtbij is, komt de identificatie van een geestelijke aanwezigheid gewoonlijk toch als een verrassing.

Een dergelijk geval wordt hier vermeld. Het zal bijzonder interessant zijn voor degenen die niet bekend zijn met dit idee, omdat de klachten van de patiënt over depressies, onrustgevoelens, hoofdpijnen en paniekaanvallen heel gewone symptomen zijn en het beeld in geen geval overeenkomt met dat van de populaire opvatting van bezetenheid. De sleutel tot het spirituele aspect van de toestand kwam tijdens zelfhypnose aan het licht. Naderhand werden er vier geesten geïdentificeerd en gedurende een tweetal sessies losgemaakt. Volgend op deze behandeling ervoer de patiënt een dramatische verbetering, waarvan het door haar geschreven verslag getuigt.

GEVALSBESCHRIJVING

Clara, een tweemaal gescheiden vrouw van 33 jaar, werd via een Accident and Emergency Department (afd. spoedgevallen - vert.) opgenomen nadat ze een grote paniekaanval had doorgemaakt in bijzijn van haar familie. Ze was al vijf maanden lang toenemend depressief, speciaal in de laatste twee maanden nadat haar partner haar na vijf jaar had verlaten. Ze had drie kinderen in de leeftijd van 6 tot 3 jaar. Deze verantwoordelijkheid weerhield haar ervan om zelfmoord te overwegen. Haar drankgebruik was toegenomen tot vier blikken lagerbier in de avond en ze rookte nu 30 sigaretten per dag. Vanwege een manie tot eten was ze 10 kg zwaarder geworden. Er bestonden geen gegevens over een eerder contact met de psychiatrie en ook was er niets over een geheugenstoornis bekend. Clara was afkomstig uit een eensgezinde familie. Haar kindertijd was kalm verlopen. Als emotioneel en buitengewoon afhankelijk persoon was ze bijzonder nauwgezet in het nakomen van de verplichtingen jegens haar gezin en haar werkzaamheden als Company Secretary en Finance Director van een bloeiend familiebedrijf.

Tijdens de opname was Clara uitgesproken onrustig en huilerig. Ze paste zich goed aan, deed geheel en al mee met de non-analytische groepsessies en gebruikte hypnosetapes die ontworpen waren om behulpzaam te zijn bij het ontspannen en de onrust te verminderen. Op andere momenten werkte ze heel hard om Spaans te leren. Haar medicatie bestond uit diazepam 5mg tds gedurende een paar dagen en een slaapmiddel.

Clara leerde al snel de hypnose te gebruiken om de onrust te bedwingen en haar stemming te verbeteren. Ook maakte ze gebruik van de Figure of Eight techniek, zoals ontwikkeld door Krystal (1993), teneinde effectief te werken aan de pijnlijke relatie met haar ex-partner. Na drie weken kon ze naar huis terugkeren, rustig en euthymisch (zich opgewekt voelend). Als poliklinisch patiënte bezocht ze wekelijks de hypnotherapie. Tijdens de tweede sessie werd Clara teruggebracht naar haar prenatale en geboorte-ervaringen, met de bedoeling haar onrustgevoelens beter te kunnen begrijpen. Dit werd een levendige en verlichtende ervaring voor haar. Vier dagen later had ze, tijdens zelfhypnose, een poging gedaan om naar de prenatale periode terug te gaan. Ze was zich bewust geworden van een tafereel waarin twee jonge vrouwen op een markt voorkwamen, gekleed volgens de mode van honderd vijftig jaar geleden. We kwamen overeen dit tijdens een volgende sessie nader te verkennen. Het volgende is een beknopte versie van de hypnotherapiesprekken met Clara, die plaatshadden op 5 en 12 juni 1995. (De geluidscassettes van de sessies bevinden zich bij de uitgever).

5 juni

“Onderbewustzijn, bevindt zich iemand bij Clara die geen wezenlijk deel van haar is?” Door middel van tekens met de vingers wordt de aanwezigheid van twee entiteiten bevestigd. De een maakt zich bekend als Henriëtta, die 31 jaar oud is. Ze is als gevolg van koorts overleden, met haar zuster Mathilde aan haar bed.

“Henriëtta, ga eens terug naar het moment waarop je je lichaam kwijtraakte. Vertel me

hoe je gewaarwording is”.

“Weggliden”.

“Juist. Waar ben je je bewust van terwijl je je lichaam verlaat?”

“De lucht. Het licht”.

“Is dat het zonlicht?”

“Een helder licht, een wit licht”.

“Ja. Zie je nog iets anders, of iemand anders, zie je iemand die je kent?”

“Nee, nee. Het is een leegte”.

“Goed. Ben je je bewust van je lichaam? Ben je je bewust van het lichaam dat je achter je hebt gelaten?”

“Ja, ik kan het zien. Ik kan het zien”.

“Goed. Kun je Mathilde daar ook zien?”

“Ja, ik zie haar, en mijn bed”.

“Goed, in orde. Ben je je er bewust van hoe je je voelt? Ben je gekleed?”

“Ja, ik ben gekleed - en ik voel me goed”.

“Heel goed, Henriëtta, ga nu eens verder en vertel me wat er gebeurt”.

“Ik kom bij een zitplaats, en ik ga zitten. Ik voel me gelukkig. Ik kan niemand zien”.

“Goed. Kun je die zitplaats beschrijven, Henriëtta?”

“Net als een bank”.

“Oh! En hoe ziet de omgeving eruit, is er een bepaalde omgeving?”

“Gewoon een bank...en alleen maar een heel helder, wit licht. Ik zit daar gewoon maar te wachten met mijn mand”.

“In orde. Verplaats je nu eens heel vlug naar het moment dat er iemand komt, of iets gebeurt...Ik zal van één tot drie tellen en op dat punt gebeurt er iets... Een, twee, drie!”

“Ja, ik ben weer terug. Ik ben in een tuin, ik ben in...”

“Je bent weer terug? Je gaat dus niet verder?”

“Nee, nee, ik ben nu weer terug, op de aarde”.

“Begrijp je waarom je bent teruggekomen?”

“Er is niemand gekomen”.

“Oh, daarom besloot je om terug te gaan, is dat juist?”

“Ja, ja”.

“Je besloot terug te gaan om...je familie te zoeken?”

“Ik weet niet waarom ik hier ben”.

“Geef eens een beschrijving van het tafereel waarin je je nu bevindt”.

“Ik ben in een kleine tuin, ik kan een huis zien”.

“Is het een bekend huis?”

“Nee, het is niet bekend. Ik sta gewoon in de tuin”.

“Zie je iemand?”

“Nee, er is hier niemand”.

“Hoe voel je je, terwijl je daar staat?”

“Nog altijd verdwaald”.

“Goed. Ga nu eens een beetje verder. Zeg me wat er gebeurt”.

“Ja. Ik kan Clara zien”.

“Clara! Hoe oud is ze?”

“Ze is vier jaar”.

“O. Waar is Clara? Wat doet ze?”

“Ze zit in de tuin”.

“Wat is er met Clara, Henriëtta, waardoor je vindt dat je bij haar moet zijn?”
“Ze is gewoon aan het spelen, ze is gelukkig en lacht. Ik wil niet alleen zijn”.
“Is het dus alleen maar omdat het een klein meisje is dat gelukkig is en lacht? Is er geen bijzondere band tussen jou en haar?”
“Dat geloof ik niet”.
“Goed. En heeft de kleine Clara geen speciale zwakheid waardoor jij bij haar binnen mag komen?”
“Nou, ze voelt zich erg eenzaam”.
“Voelt ze zich eenzaam?”
“Ja”.
“Nu ga je dus bij haar naar binnen. Is er nog iemand anders bij Clara, wanneer jij bij haar naar binnen gaat?”
“O ja. Gladys, ja. Zij is er ook”.
“Gladys? O, je bedoelt dat er nog iemand bij haar in de tuin is?”
“Nee, nee, er is iemand in haar”.
“Er is dus nog iemand in haar. Ik begrijp het. Is dat Gladys? Is Gladys die andere persoon die nu bij haar is?”
“Ja”.
“Ik snap het. Ja. Hebben jij en Gladys contact met elkaar?”
“O ja”.
“Zijn jullie vriendinnen?”
“Ja, ik zag haar, ik zag haar net voordat ik naar binnen ging”.
“Juist, ja. Dus jij en Gladys kunnen goed met elkaar overweg? En jullie...”
“O ja”.
“Goed. Dat is echt fijn. Dus je bent sinds die tijd bij Clara gebleven, nietwaar?”
“Nou, dat niet”.
“Je bent weggeweest?”
“Ja, ik kom en ga”.
“O. Wanneer je weggaat, waar ga je dan naartoe?”
“Ik ga weer naar boven om een poosje op de bank te zitten, ik zit gewoon te wachten met mijn mand, maar...”
“Ik snap het. En nooit komt er iemand?”
“Nee, er komt nooit iemand”.
“Maar als er iemand zou komen, zou je dan mee willen gaan?”
“Ja, ik denk van wel”.
“In orde. Nou, het is echt de moeite waard om te horen wat jij zegt, Henriëtta. Nu zou ik graag met Gladys willen praten. Misschien wil jij even terugtreden en Gladys naar voren laten komen”.
“Ja”.
“Gladys?”
“Ja”.
“Het is fijn dat je naar voren bent gekomen, en het was heel interessant om te horen dat Henriëtta en jij zulke goede vriendinnen zijn. En mag ik ook weten - jij bent toch ook je lichaam kwijtgeraakt, nietwaar?”
“Ja”.
“Juist. En je kunt je die gebeurtenis duidelijk herinneren?”
“Ja”.

“Goed. En vertel eens, hoe oud was Clara toen jij bij haar kwam?”

“Toen ze geboren werd”.

“Ik begrijp het. Op het moment van de geboorte, of eerder?”

“Nee, toen ze geboren werd - op het moment van de geboorte”.

“Op dat moment. Ik snap het. Wat was het waardoor je destijds tot haar aangetrokken werd?”

“Ze had mij nodig om haar te helpen”.

“O. Waarom vond je dat Clara speciaal jou nodig had? De meeste pasgeboren baby's kunnen het zelf wel redden”.

“Nee, ze had wat hulp nodig. Ze was heel boos”.

“Ach. Begreep jij ook waarom ze...?”

“O ja, ja”.

“Waardoor voelde je dat ze...? Begreep je ook waarom ze boos zou zijn?”

“Jaja. Ik ken haar ouders”.

“O, ik snap het al. Je bedoelt dat ze kwaad was omdat haar ouders moeilijkheden hadden en zij was niet...?”

“O ja”.

“Je bedoelt..., ze was in het begin niet bepaald welkom hè, in het begin?”

“Nee”.

“Gladys, wanneer jij zegt dat je haar ouders kende, klinkt het bijna alsof je bevriend was met het gezin”.

“Welnee, nee! Ik ben haar oudtante”.

Gladys vertelt hoe ze voortdurend bij Clara is gebleven. Ze is van plan haar invloed levenslang te laten gelden.

“Zou je bereid zijn om terug te gaan en je dood opnieuw te beleven, zodat we iets meer kunnen begrijpen? We kunnen het veilig en comfortabel doen”.

“Nee, dat wil ik niet”.

“O. In welk jaar ben je overleden, Gladys?”

“1947”.

“Nou, ik kan me zo voorstellen dat jij het misschien niet altijd eens was met Clara's vrienden...”

“O nee, niet met de mannen”.

“Precies. Nou Gladys, het lijkt me meer dan waarschijnlijk dat jij Clara in feite hebt beïnvloed, dat jij haar relaties met die mannen hebt aangetast, misschien was dat ook wel je bedoeling”.

“O ja, natuurlijk”.

“Juist. Dus je hebt feitelijk geprobeerd ze uit haar leven weg te krijgen?”

“O, heel beslist,...beesten”.

“Jawel. Ik geloof dat dit iets is wat ik met Clara wil bespreken, want ik weet wel zeker dat ze zich helemaal niet bewust was van jouw aanwezigheid. Nu ze het weet zou zij het moeten zijn die beslist, ben je het daarmee eens, of je nu bij haar blijft of niet? Tenslotte heeft ze je niet uitgenodigd om binnen te komen, nietwaar?”

“Nee, maar ze heeft me wel nodig”.

“Zal ik dat met Clara bespreken? Denk je niet...”

“Ze luistert niet”.

“Kun jij haar helpen het beeld van die markt te begrijpen, van die twee jonge vrouwen?”

“O ja”.

“Maak ons dat eens duidelijk, alsjeblieft”.

“Het is dat meisje, soms komt ze naar binnen”.

“Henriëtta?”

“Ja, ze is er af en toe. Ze komt en gaat, komt en gaat. Ze is heel lief”.

“Maar er is nog een figuur bij haar, op de markt”.

“Ja, dat is haar zus. Zij komt niet”.

Deze situatie wordt bevestigd door Henriëtta, en Clara wordt uit de hypnose gehaald. Ze zegt dat ze zal navragen over haar oudtante.

12 juni

Na een paar woorden met Gladys te hebben gewisseld, zeg ik: “Gladys, het speelt me te moeten horen dat jouw leven zo moeilijk is geweest. Denk je er nu nog dikwijls aan?”

“De hele tijd”.

“En met een heel erg ongelukkig gevoel, denk ik, nietwaar?”

“En kwaadheid”.

“Op wie ben je zo kwaad, Gladys? Is het je man?”

“Ja”

“Hoe heette hij?”

“Michael”.

“Naar wat ik gehoord heb behandelde hij je heel slecht”.

“Ja”.

“Gladys, hoe oud ben je nu?”

“Tweënvijftig”.

Gladys praat over haar ongelukkige huwelijk en de tragische dood van haar zoon Roy op 28-jarige leeftijd.

“En toch is die kwaadheid nog steeds heel sterk, nietwaar?”

“Ik weet ‘t, ik kan er niks aan veranderen”.

“Gladys, ik weet zeker dat ik het zou kunnen veranderen. Ik kan je laten zien hoe het veranderd kan worden, hoe je die kwaadheid achter je kunt laten. En dan denk ik dat je je veel rustiger zult voelen. Mag ik je daarmee helpen?”

“Ja”.

“Goed dan. Nou, wat we moeten doen om je te helpen die kwaadheid achter te laten, is terug te gaan - natuurlijk blijf je wel bij Clara, dat realiseren we ons - terug te gaan in je herinnering, naar het moment dat je je lichaam verlaat, want dat is het moment waarop de mensen zo dikwijls gevoelens met zich meenemen die ze achter zouden kunnen laten als ze maar wisten hoe. We willen dus teruggaan naar het moment waarop je in het ziekenhuis bent, kort voordat je je lichaam kwijtraakt, en dan gewoon dat moment doormaken. Maar als je je lichaam verlaat moet je ook de definitieve beslissing nemen

dat je je boosheid in het lichaam achterlaat. Laat de boosheid bij Michael achter, laat de boosheid over Roy achter, dat zijn de twee belangrijkste oorzaken van de boosheid, nietwaar?”

“Ja”.

“Is er nog iets waarover je je echt kwaad voelt?”

“Nou, gewoon omdat ik zo ziek ben”.

“Omdat je zo ziek bent, ja, en dat je moet weggaan voor je tijd?”

“Ja”.

In het volgende gedeelte wordt Gladys geholpen haar boosheid los te laten.

“En het is heel belangrijk dat je op dit ogenblik besluit om die boosheid en pijn, die in verband staan met je ziekte die zo oneerlijk scheen te zijn, achter te laten; dat je het achterlaat in het lichaam waarin het thuishoort. Wil je nu dat besluit nemen, Gladys?”

“Ja”.

“Dat je het gaat achterlaten in het lichaam?”

“Ja, dat doe ik”.

“Goed. En nu de kwaadheid over Michael, die zo onmogelijk was, die je afroste en je bedroog en je zo’n moeilijke tijd bezorgde die je helemaal niet verdiende. Nou, ik zal je niet vragen of je hem wilt vergeven, want ik weet dat je je daar nog niet gereed voor voelt, maar kun je eens terugkijken en aan een paar goede momenten denken die je met hem hebt meegemaakt?”

“Ja”.

“Goed dan. Ik wil graag dat je je daar gewoon een ogenblik op concentreert. Denk aan die keren toen je nog jong was, toen je hem voor het eerst ontmoette. Denk aan die keer dat hij je vroeg met hem te trouwen. Dat was toch een goede tijd voor je?”

“Ja”.

“Dat is een gelukkige herinnering, niet? Denk aan die momenten dat hij met je uitging, misschien toen jullie gingen dansen, of een ander prettig ogenblik. En geniet maar gewoon weer van die momenten. Dat waren gelukkige tijden. Daarna gebeurde er iets waardoor hij veranderde en hij je zo gemeen ging behandelen. En Gladys, je hebt dat allemaal doorgemaakt, en nu sta je jezelf toe het los te laten, je hebt het niet nodig. Je hebt die kwaadheid niet nodig, je hebt de herinneringen aan die slechte tijden niet nodig. Ben je er klaar voor om die kwaadheid los te laten, Gladys?”

“Ja”.

“Goed zo. Laat dat in het lichaam wat je op het punt staat te verlaten. Denk nu terug aan de tijd met Roy. Denk eraan hoe trots je was als jonge moeder toen hij was geboren. Dat was een geweldige tijd - zo trots op jezelf. Eindelijk een jongen, en hij groeide zo prachtig op, en jij was toch zo trots op hem gedurende zijn kindertijd. En daarna als jonge man? Zag hij er goed uit?”

“Eh” (erg geëmotioneerd).

“Ja toch? Ja. Je was verliefd op hem, nietwaar?”

“O ja, hij was geweldig”.

“En dan, dat ongeluk waardoor je zo treurig werd. Dat heeft je echt kapot gemaakt, ja toch? Dat maakte je zo ongelukkig”. (gesnik).

“Maar Gladys, weet je wat? Als je besluit Clara te verlaten en je gaat naar het Licht, dan kun je weer bij Roy zijn en hem weer zien. Heb je je dat gerealiseerd? Ik weet zeker dat Roy zal komen en je mee zal nemen in het Licht, en dat zal een wonderlijke belevenis

voor je worden. Nou Gladys, ik zou willen voorstellen dat nu het moment gekomen is om die kwaadheid achter te laten. Je zult weer herenigd worden. Laat de kwaadheid achter, in het lichaam waarin het thuishoort. Kun je dat nu doen?"

"Ja".

"Goed zo. Dat is prachtig. En beleef dan nu maar dat je zachtjes uit je lichaam opstijgt en de kwaadheid over je te vroege overlijden achterlaat, de kwaadheid op Michael, de kwaadheid over het verlies van Roy. Stijg nu maar gewoon op uit je lichaam. Hoe voelt het om ervan bevrijd te zijn?"

"Ja, heerlijk".

"Goed, ik weet zeker dat je je licht voelt".

"Heel erg".

"Geweldig. Geniet maar van dat gevoel van lichtheid, Gladys, dat heerlijke gevoel van bevrijding. Je kunt je nu weer gelukkig voelen. En Gladys, je bent nu hier bij Clara en je hebt heel goed werk gedaan door voor Clara te zorgen, haar te helpen terwijl ze opgroeide, om meer praktisch en nuchter te zijn. Niet altijd alles zomaar aan te nemen. En je hebt haar geholpen dat ze op sommige momenten niet beetgenomen zou worden, je hebt het haar op sommige momenten doen beseffen, voordat ze een fout maakte, en soms daarna. Maar je hebt altijd je best voor haar gedaan".

"Nou, dat dacht ik wel".

"Ja, dat is zeker zo. En Clara zal je zeker wel dankbaar zijn voor al die goede bedoelingen".

"Nee, dat is ze niet".

Er worden nog wat woorden gewisseld. Daarna:

"Goed dan, wanneer je er klaar voor bent, het enige wat je hoeft te doen, Gladys, is gewoon om je heen te kijken en dan zie je Roy. Kijk maar gewoon rond".

"O ja" (opgewonden).

"Daar is hij. Is dat geen geweldige verrassing? Hoe ziet hij eruit?"

"Hij is schitterend".

"Geweldig. En hoe begroet hij je?"

"Hij zwaait".

"Goed zo. Laat hem dichterbij komen, neem hem in je armen".

"O!"

"Is dat niet prachtig? En nu is hij hier om je naar het Licht te brengen, je binnen te brengen in de geestelijke wereld, waar zoveel goeds te beleven en te leren is. En nu je weggaat, Gladys, heb je nog een afscheidsboodschap voor Clara? Als dat zo is, laat haar dat dan gewoon merken, en ik weet zeker dat ze je zal groeten en bedanken, met de beste wensen voor je toekomst".

"Hoe voel jij je, Clara?"

"Heel helder".

Vervolgens gaan we verder om Henriëtta te bevrijden. Zij heeft geen sterke emoties die haar tegenhouden. Haar zus, van wie ze de naam onverklaarbaar verandert van Matilda in Miranda, verschijnt niet om haar op te halen, maar ze gaat heel gelukkig mee met ene oom Bert.

“Ze is weggegaan en ik voel me heel blij om haar”.

“Dat is fijn. Ik spreek nu met je onderbewustzijn op een diep niveau om na te gaan of er nog iemand anders bij je is. Dat kan voorkomen. Onderbewustzijn, geef alsjeblieft antwoord via Clara’s vingers. De wijsvinger betekent “ja”, de pink betekent “nee”.

Onderbewustzijn, is er nu nog iemand bij Clara? Is er iemand die zich verstopt heeft? Is dat zo? Ik begrijp het. Is er meer dan één persoon bij Clara? O. Meer dan twee mensen bij Clara? Nee. Dan zijn er dus twee mensen bij Clara. Mag ik dan...”

(Clara wordt heel opgewonden en schreeuwt het uit, houdt haar hand op haar hoofd. Ze reageert op kalmerende voorstellingen).

Nu spreek ik met Clara’s onderbewuste geest.

“Onderbewustzijn, jij weet het antwoord op deze vraag. Is er nog meer werk dat we vandaag moeten doen? Ja of nee. Ja dus. Laat Clara maar gewoon weten waaruit het werk bestaat dat nog gedaan moet worden, en zodra Clara zich er geheel bewust van is, geef het dan gewoon aan. Clara, wat voor werk moet er nog gedaan worden?”

“We moeten Jack helpen”.

“We moeten Jack dus helpen. In orde. Vertel me over Jack”.

“Hij is bij me. Hij is bang”.

“Wie is Jack?”

“Ik ken hem niet”.

“Was dat Jack die jou die pijn bezorgde?”

“Hm”.

“Wat voelde je toen?”

“Gewoon trekken, er werd aan me getrokken, net een scherpe pijn. Hij is toch zo bang. Hij huult”.

“Is Jack nog een kind, is dat de indruk die je hebt?”

“Nee, hij is geen kind meer, hij is een jonge man”.

“O! Jack, ik spreek nu tegen jou. Bedankt dat je je aanwezigheid liet voelen. Clara vertelt mij dat je echt bang bent. Ik vraag me af waar je bang voor bent. Wees niet bang van me, ik ben hier om te helpen. Ik ben er om je op alle mogelijke manieren te kunnen helpen, met wat je ook maar nodig hebt. Sommige mensen zijn heel bang, en ze zijn het om allerlei redenen. Soms zijn ze bang om wat er zal gebeuren wanneer ze de geestelijke wereld binnengaan”.

“Ja, dat ben ik” (een zachte, schuchtere stem).

“Waar ben je bang voor, Jack?”

“Er zal niemand voor me zijn”.

“O! Nou, wie zou je graag willen ontmoeten? Heb je ouders gehad of...wie zou je wel willen ontmoeten?”

“Mijn moeder”.

“Je moeder, goed. Waarom denk je dat ze niet zou willen komen? Hield ze niet van je?”

“Nee...was zo slecht”.

“Was zij slecht tegen jou?”

“Nee, ik was slecht”.

Jack vertelt dat hij gestolen heeft, drugs gebruikte. Hij overleed op 17-jarige leeftijd in 1965; hij werd overreden.

“Waarom kwam je bij Clara terecht? Hoe oud is ze als je bij haar komt?”

“Vier of vijf - een klein meisje”.
 “O ja? Waarom word je tot Clara aangetrokken?”
 “Nou, ik voelde me gewoon verlaten”.
 “Dat voelde je dus, ja”.
 “Ik was bij iemand, iemand anders, een klein kereltje, maar hij ging dood”.
 “Ging hij ook dood?”
 “Ja. Toen zag ik haar”.
 “Wat maakt haar zo toegankelijk voor jou?”
 “Ze is heel lief, en gelukkig. Ik wil ook zo zijn”.
 “Juist. Als je naar haar toegaat, als je dus bij haar binnengaat, realiseer je je dan dat er nog iemand bij haar is?”
 “Jawel, Gladys”.
 “Ja. Wat doet ze dan? Hoe vindt ze het dat jij komt?”
 “Ik...ze zegt... Nee, nee!”
 “Probeert ze je tegen te houden?”
 “Ja, ze probeert te zeggen: hoepel op, maar dat doe ik niet”.
 “Dus nu ben je hier. En sindsdien ben je bij haar gebleven, nietwaar? Je was niet in staat om weg te gaan?”
 “Nee, dat wilde ik niet”.

Jack beschrijft hoe hij en zijn maten, na een avondje in de pub, gekheid lopen te maken op het trottoir.

“Ga nu verder naar het moment dat er iets met je lichaam gebeurt. Wat gebeurt er nu?”
 “Ik loop nog steeds rond te lummelen, en stap er gewoon af, ik stap op de rijbaan. Knal! Ik word geraakt, zomaar geraakt. Ik kijk naar beneden en daar lig ik, en er ligt overal bloed”.
 “Zijn de anderen in orde?”
 “Ja, ze zitten aan de kant van de weg, weten zich geen raad. O God!”
 “Hoe voel je je nou, Jack?”
 “Ik weet niet waar ik naartoe moet! Ik kan niet weggaan!”
 “Wat vind je van het leven dat je achter je hebt gelaten, dat je bent kwijtgeraakt?”
 “Ik weet gewoon niet wat ik doen moet!” (raakt opgewonden).
 “Wat is er?”
 “Mijn hoofd... Ooooh”.
 “In orde, Jack, wanneer ik mijn hand daar houd, gaat het weg en voel jij je weer goed. Juist, nu komt dat goede gevoel in je hoofd. Je kijkt dus om je heen, en je voelt je verlaten. Besef je op dit moment dat je je lichaam bent kwijtgeraakt?”
 “Ja, ik kan mezelf daar zien liggen”.
 “Ja, ja. In orde Jack, ga maar gewoon verder en vertel me wat er dan gebeurt. Wat gebeurt er vervolgens?”
 “Nou, de ziekenwagen is gekomen, en ze dragen me erin, maar ik ga ook mee - we gaan allebei. Ik en dat lichaam”.
 “Juist, je gaat met je lichaam mee de ziekenwagen in”.
 “Ja, ik ben ernaast gaan zitten”.
 “Ja. In orde. Ga door totdat de ziekenwagen stilsthoudt”.
 “Wat gebeurt er?”

“Ziekenhuis...” (raakt opgewonden).

“Oké Jack. Ik denk dat je nu zelf wel verder kunt gaan”.

Jack is in staat naar het Licht toe te gaan, vergezeld van zijn moeder die hem komt halen. Voordat hij heengaat onthult hij dat de andere persoon een man is die Tony heet en 40 jaar is.

“Tony, ik zou graag met je willen spreken, zeg maar gewoon “hier” wanneer je gereed bent om met me te spreken”.

“Hier” (een nogal matte stem - vermoed).

“Goed zo. Bedankt Tony, dat je naar voren bent gekomen. Jack heeft me je naam gezegd en hij vertelde me ook dat je...hoe oud bent?”

“Eenenveertig”.

“Je bent 41. Oké. Hoe oud was Clara toen je bij haar kwam?”

“Drieëntwintig”.

“Ik snap het. En Tony, je realiseert je natuurlijk dat je je lichaam bent kwijtgeraakt?”

“Ik weet niet... Ja, ja, eh... ik weet het niet helemaal zeker”.

“Je bent er niet zeker van”.

“Nee”.

“Goed dan, je weet dat Clara een vrouw is, niet?”

“Nou, eh... ik sliep”.

“O! Je sliep, nietwaar? Wel, dat kan voorkomen, dat mensen hun lichaam hebben verloren en denken dat ze heel lang geslapen hebben. Maar, Tony, nu ben je toch wel wakker, hè?”

“Ja”.

“Kijk eens, wat er is gebeurd, is dat jij in feite je lichaam bent kwijtgeraakt en dat je nu een geest bent en dat je met een andere persoon bent samengegaan, een andere, levende persoon met een eigen lichaam”.

“Hm”.

“Dus ben je bij Clara gekomen; ze is een vrouw en jij zit nu in het lichaam van een vrouw. Tony, welk jaar is het naar jouw idee?”

“1982”.

“1982? Nou, je zult wel verbaasd zijn te horen dat het nu 1995 is”.

“O!”

“In 1982 moet je dus je lichaam zijn kwijtgeraakt, er gebeurde iets. Kun je je iets herinneren van wat er gebeurd is?”

“Eh... nee”.

“Zou je het wel willen weten?”

“Jawel”.

“Goed, dat kun je zeker. Het enige wat ik moet doen is van één tot drie te tellen en met mijn vingers te knippen en op dat moment zul jij terug zijn, net enige ogenblikken voordat je je lichaam verliest, en dan zul je in staat zijn om veilig en gemakkelijk opnieuw te beleven wat er gebeurt, en wel zo dat je er een duidelijk begrip van hebt. Wacht dus maar tot het gebeurt, nu ga ik tellen en knip met mijn vingers, en dan zul jij daar zijn”.

“Hm”.

“Zeg me eens, Tony, ben je binnen of buiten?”

“Binnen”.
 “Is het overdag of in de avond?”
 “In de avond”.
 “Ben je alleen of is er iemand bij je?”
 “Ik ben in m’n eentje”.
 “En waar ben je, Tony, waar is die plaats?”
 “Ik ben in m’n zitslaapkamer”.
 “Je zitslaapkamer. Oké. Dus lig je op bed, of waar ben je mee bezig?”
 “Ik lig op de grond”.
 “Je ligt op de grond! Waarom lig je op de grond?”
 “Ik ben dronken”.
 “Je bent dronken. Aha. Dus je hebt je kleren nog aan, nietwaar Tony?”
 “Ja”.
 “En je bent net teruggekomen, niet?”
 “Weet niet”.
 “Je weet niet waar je bent geweest of waar je dronken bent geworden?”
 “Nee, ik weet ’t niet”.
 “Heb je thuis zitten drinken?”
 “Ja”.
 “Ah. Je woont dus in je zitslaapkamer, waar is dat dan? In welke plaats woon je?”
 “In Londen”.
 “Dus je woont in Londen. In orde, Tony. Hoe voel je je nu? Je bent dronken. Heb je ergens pijn?”
 “Nee”.
 “Nee dus, oké. Ga dan maar gewoon door en vertel me wat er gebeurt”.
 “Ik weet ‘t niet, ik ga slapen”.
 “O, je gaat gewoon slapen? Juist. Nou, het lijkt mij dat jij je lichaam bent kwijtgeraakt toen het voor jou leek of je ging slapen, dat je lichaam in feite doodging. Dat kan gebeuren, weet je wel”.
 “Hm”.
 “Wees je nu bewust van wat er gebeurt. En misschien ben je je bewust dat je uit dat lichaam komt?”
 “O ja!”
 “Je komt er nu uit, niet?”
 “O ja. Nu kom ik overeind en ga naar beneden...”
 “Wat is er met je lichaam gebeurd?”
 “O, ik kan het zien... Ik heb het daar achtergelaten! Ik kan het nu zien”.
 “Ah! En dat is een beetje verwarrend, nietwaar?”
 “Ja, want ik was van plan naar de 100 Club te gaan, daar ga ik heen”.
 “Ga je?”
 “Ja”.
 “Waar is die 100 Club, Tony?”
 “In Baker Street”.
 “Juist. Tony, wat is je achternaam?”
 “Gizzard”.
 “Gizzard, ja?”
 “Jawel”.

“Goed. En je gaat naar de 100 Club, en je gaat er nu heen, niet?”
 “Ja”.
 “In orde. Dus als je daar aankomt - hoe kom je daar?”
 “Lopend”.
 “Je gaat lopen. Als je daar dus aankomt, zie je dan iemand die je kent?”
 “Nee - goed, de portier. Hem ken ik”.
 “Zeg je hem gedag?”
 “Ja, ik...”
 “Wat doet hij?”
 “Hij zegt hallo”.
 “Hij zegt hallo als je hem gedag zegt, nietwaar?”
 “Ja, ja, hij doet zijn hand omhoog en zegt hallo. Hij kent me”.
 “Aha, juist. Wat doe je vervolgens?”
 “Ik ga de trap af, naar de kelder”.
 “De kelder in?”
 “Ja, daar hebben ze de jazz...en kun je zitten”.
 “Wat gebeurt er nu?”
 “Nou, daar zijn een paar mensen die ik ken, komen hierheen...”
 “Praat je met ze?”
 “Nee, ze komen en gaan zitten, nee, nee, ze zeggen niks. Ik heb nog geen borrel” (klinkt in de war).
 “Je hebt nog geen drankje. Wat ga je nu doen?”
 “Ik weet ‘t niet... Ga naar de bar toe”.
 “Goed. En wat gebeurt er wanneer je bij de bar bent, Tony?”
 “Ik zie een heleboel mensen”.
 “Ja. Krijg je nu een borrel?”
 “Nee”.
 “Ga je er een bestellen?”
 “Nee”.
 “Ik dacht dat je er naartoe ging voor een drankje?”
 “Wilde ik ook. Ik voel me verdwaald”.
 “Aha. Probeer je met iemand te praten?”
 “Ja, met een meisje”.
 “Wat zegt ze?”
 “Niks”.
 “Je bedoelt dat ze je negeert?”
 “Ja, ik word echt pissig... Stomme trut” (fluisterend).
 “Hoe noemde je haar?”
 “Stomme trut”.
 “Oké. Ga maar verder, wat doe je vervolgens?”
 “O God, ik ben in d’r...Hm, ha” (tamelijk verlegen, geamuseerd).
 “Je zit nu in haar, niet?”
 “Ja, daar zit ik nu”.
 “Is dat het meisje dat niet met je wilde praten?”
 “Ja”.
 “Is het Clara?”
 “Ja”.

“Ik snap ‘t. Juist. Is me dat een verrassing. Het was niet je bedoeling om in haar te komen?”

“Nee. O...”

“Zo, dat verklaart een hoop, nietwaar Tony? Je bent per ongeluk in haar terechtgekomen. Je realiseerde je niet dat je je lichaam was kwijtgeraakt!”

“O nee, dat klopt”.

“Nou Tony, zulke dingen kunnen gebeuren, en hier ben je dan, en je bent sindsdien steeds bij Clara gebleven”.

“O”.

“Ben je je bewust geweest van Clara’s leven en wat ze aan het doen was?”

“Nee, ik heb de meeste tijd geslapen”.

Zonder verder na te vragen werd Tony naar het Licht geholpen, vergezeld van de moeder van een vriend. Aan de genezende geesten wordt gevraagd om elke ruimte met licht te vullen die na de exodus is overgebleven en alle overblijfselen van gedachten of gevoelens te verwijderen die misschien door Clara’s bewoners zijn achtergelaten. Ze wordt naar haar normale toestand van bewustzijn teruggebracht.

CLARA’S VERSLAG OVER HAAR BEHANDELING

“Zo lang ik me kan herinneren heb ik last gehad van een diepgaand gebrek aan vertrouwen. In confronterende situaties, bij druk of stress had ik nooit het gevoel dat ik mijn gedachten of beslissingen onder controle had. Ik ervoer nogal hevige stemmingswisselingen die ik niet kon verklaren. Sinds ik volwassen ben heb ik problemen gehad met het in stand houden van relaties, speciaal met mannen; dikwijls beleefde ik de ene dag gevoelens van verterende liefde voor ze en de volgende dag een buitengewone afschuw”.

“Volgend op het mislukken van mijn tweede huwelijk, toen ik halverwege de twintig was, bleef ik zitten met twee kleine kinderen om op te voeden. Er zat geen zin of doel in mijn leven en ik voelde een beangstigend gebrek aan beheersing. Ik begon aan weer een relatie, maar die begon spoedig na de geboorte van mijn derde kind te verslechteren, toen ik dertig was. Ik vond dat ik nauwelijks nog energie had voor iemand van mijn leeftijd. Ik had heel vaak pijn in mijn hoofd, extreme angstgevoelens, en die dingen, samen met mijn geringe gevoel van eigenwaarde, zorgden ervoor dat ik het gevoel had dat ik waarschijnlijk beter af zou zijn als ik dood was. Mijn relatie eindigde en ik ging onder in een totale wanhoop. Ik begon dingen tegen mijn kinderen en mijn familie te zeggen waar ik normaal gesproken zelfs nooit aan gedacht zou hebben. Ik was helemaal niet in staat mijn stemmingen te voorspellen en voelde dikwijls dat iemand anders de leiding van mij had overgenomen. Ik zat volkomen in angst over mezelf. Tijdens een uitstapje met mijn ouders werd ik verschrikkelijk angstig, de pijn in mijn hoofd werd ondraaglijk, ik stortte in en werd in het ziekenhuis opgenomen. In het ziekenhuis begon ik met hypnotherapie. Dit hielp al snel om mijn angst te beheersen en om te gaan met verscheidene externe kwesties die me dwars zaten. De hypnotherapie ging door na mijn ontslag uit het ziekenhuis. Spoedig nadat ik weer thuis was beleefde ik een regressie van mijn conceptie. Ik besloot om te kijken of ik op eigen houtje wat kon werken met

zelfhypnose. Er verscheen een levendig beeld voor mijn geestesoog. Het was een beeld van twee jonge vrouwen, gekleed in de dracht uit de vroege Victoriaanse periode, die op een openluchtmarkt stonden te praten. Ik had geen idee waar dit beeld vandaan kwam, maar ik kon het niet loslaten terwijl ik onder hypnose was en dus bracht ik mezelf terug tot het volle bewustzijn. Tijdens mijn volgende sessie onderzochten we het beeld van de markt verder. We maakten contact met een van de jonge vrouwen op de markt en terwijl ze praatte was ik me ervan bewust dat het via mijn stem gebeurde, maar ik voelde me volkomen als een toeschouwer - alsof ik naar een toneelstuk keek”.

Gedurende het gesprek met Henrietta werd duidelijk dat er nog iemand anders aanwezig was. Ze werd geïdentificeerd als een vrouw die Gladys heette. “Ik voelde tot op dit punt weinig emotie, maar wel een totale fascinatie. Zodra Gladys echter begon te spreken voelde ik me onmiddellijk gespannen en geïntimideerd. Terwijl Gladys verder sprak kwam aan het licht dat ze een van mijn oudtantes was, die lang voor mijn geboorte was overleden. Ze kwam op me over als een heel krachtig karakter en ze zorgde ervoor dat ik me voelde als een bang, klein kind terwijl ze erover praatte dat ze op me had gelet sinds ik geboren was. Ik werd tot mijn volle bewustzijn teruggebracht en voelde me uitgeput en verward”.

“Ik maakte geen gebruik van zelfhypnose tussen mijn sessies met de dokter, maar ik had een goede week en voelde dat ik mijn leven veel meer onder controle had. In die week had ik vernomen dat tante Gladys inderdaad een verwante was die een moeilijk en triest leven had gehad en overleed toen ze halverwege de vijftig was, na een huwelijk met een beestachtige echtgenoot. Tijdens mijn volgende sessie stemde Gladys er, na enige overreding, mee in zich door ons te laten helpen. Ze werd aangemoedigd om terug te gaan naar het moment van haar overlijden. Ik kon de taferelen heel goed zien, net of ik naar een film keek, in staat om alles waar te nemen, maar niet bij machte de uitgezonden beelden te besturen. De beelden begonnen me echter wel emotioneel te beïnvloeden en ik beleefde het gevoel van angst en boosheid waar ze over sprak. Terwijl Gladys haar dode lichaam verliet, voelde ik een heel eigenaardige sensatie van te zweven. Vervolgens zei ze dat ze haar zoon Roy kon zien in een helder licht en dat ze met hem mee wou gaan. Ik kon zien hoe gelukkig ze eruitzag en kon haar opluchting en opwinding voelen. We waren in staat om Henriëta op dezelfde manier te helpen”.

“Ofschoon het proces eender verliep, kwamen de emoties niet in dezelfde mate zoals bij Gladys. Daarop werd me duidelijk dat er nog iemand bij me was. De volgende persoon die naar voren kwam was een jonge man; hij heette Jack. Hij scheen erg angstig en onzeker te zijn; hoewel ik hem niet kende kon ik zijn emoties en uitpattingen maar al te goed herkennen. Terwijl we hem hielpen zijn dood opnieuw te beleven, voelde ik in mijn hoofd de pijnen die ik voor mijn opname in het ziekenhuis had ervaren, en die werden nog heviger naarmate hij zijn eigen overlijden als gevolg van een verwonding van het hoofd weer doorleefde. Zodra Jack was weggegaan verdwenen de pijnen. Tony was de laatste persoon die naar voren kwam. Hij was klaarblijkelijk volkomen in de war vanwege de hele toestand. Hij was gestorven terwijl hij door de alcohol bedwelmd was en ik vroeg me af over mijn eigen uitpattingen met alcohol, die begonnen waren op precies hetzelfde tijdstip dat Tony zei dat hij bij me was gekomen. Ik werd weer tot het volle bewustzijn teruggebracht en voelde me heel licht in het hoofd, uitgeput en

neerslachtig”.

“Gedurende de volgende paar weken merkte ik heel wat veranderingen in mezelf op. Ik had onmiddellijk veel meer energie en heb nu gemiddeld 25% minder slaap nodig dan voor mijn behandeling, ofschoon ik overdag dubbel zo actief ben. Ik ging me steeds meer ontspannen voelen over alles in mijn leven naarmate het gevoel verdween dat er iemand over mijn schouder meekeek om me bij alles wat ik deed te kritiseren. Het kan me niets meer schelen wat andere mensen vinden van de manier waarop ik mijn leven leid. Ik heb vertrouwen in mijn besluiten en weet dat ik mezelf nu kan vertrouwen. Nu kan ik verklaren waarom ik doe wat ik doe, of het nu goed of verkeerd is, en dat heeft heel wat bijgedragen om mijn vertrouwen en eigenwaarde te herstellen”.

“In de vijftien maanden sinds het eind van mijn behandelingen heb ik geen pijn meer in mijn hoofd en voel ik ook de drang tot het overmatig veel drinken van grote hoeveelheden alcohol niet meer. Ik ben 15 kilo aan overgewicht kwijtgeraakt zonder dieet te houden en rook nog maar 5 sigaretten per dag. Mijn stemmingen zijn veel betrouwbaarder en ik ben lang niet meer zo gevoelig voor de opmerkingen van anderen, zoals gewoonlijk het geval was. Ik gebruik nog steeds zelfhypnose om me te onspannen na een enerverende dag en het is heel nuttig wanneer ik een bijzonder gecompliceerde beslissing moet nemen of een probleem moet oplossen, maar ik heb, sinds het einde van mijn behandeling, nooit meer wat voor voorstellingen dan ook ervaren die ik niet zelf gecreëerd had”.

“Ik heb geluisterd naar de opnamen van mijn sessies die handelen over het aanhechten van geesten, en ik moet wel zeggen dat ik ze een beetje verontrustend vind. Ofschoon ik weet dat de stem die via de tapes spreekt van mij is, worden de klank en het patroon van mijn spraak heel anders wanneer een van de geesten spreekt”.

“Ik geloof geheel en al in de behandeling die ik heb gekregen en dat heeft me in staat gesteld de volle verantwoordelijkheid voor mijn leven op me te nemen en, nog belangrijker, er door en door van te genieten!”

Discussie

Het taboe waarmee de psychiatrie het onderwerp van het niet-lichamelijke bestaan omringt, maakt het moeilijk dit geval te rapporteren, laat staan erover te discussiëren. Men vraagt zich inderdaad af in welke mate discussie mogelijk is, wanneer psychiaters over de hele linie hun loyaliteit betuigen aan de geachte dictatuur van de wetenschap. En toch, zoals Grof (1985) overtuigend redeneert, kan het materialistisch deterministische paradigma dat de huidige wetenschap beheerst, niet als feit worden aangenomen, het minst van al in de sfeer van het menselijk gedrag en de ervaring. De uitspraak: *‘bewustzijn is een product van de materie’* is pure metafysische speculatie. Niettemin is de macht van het paradigma om het onderzoek te beheersen en te besturen zodanig dat het spirituele gebied, hetgeen voortdurend toegankelijk is in en om ons heen, niet erkend en niet onderzocht wordt. Clinici zijn in de gelegenheid om dit gebied te onderzoeken en gebruik te maken van hun bevindingen om het heersende paradigma in twijfel te

trekken. Deeltjesfysici bevrijdden zichzelf vijftig jaar geleden met hun onweerlegbare logica. Waarom zouden de psychiaters, die voor hun vak maar weinig echte verlichting door de methodes en stellingen van de materialistische wetenschap hebben gekregen, niet hetzelfde doen? In de loop van een eeuw zijn we maar weinig gevorderd met de fundamentele kwestie over de aard en de oorsprong van mentale stoornissen. Men kan dit dagelijks waarnemen in de klinische praktijk, waar het zelden voorkomt dat men met overtuiging kan zeggen: *‘Dit is de kern van het probleem’*. In Clara’s geval was het mogelijk om precies dat te zeggen. *‘Erkenning van de spirituele dimensie, gevolgd door het toepassen van de procedure voor het losmaken van entiteiten, zorgde voor een oplossing die op geen enkele andere manier bereikt had kunnen worden. Zodanig is de kracht van een nieuwe opvatting’*.

Thigpen & Cleckley (1954), discussiërend over de meervoudige persoonlijkheid, hadden dit te zeggen over de conceptuele blindheid van de wetenschap: *‘Ongeacht hoeveel aanwijzingen men krijgt, ongeacht hoe duidelijk de aanwijzingen zijn, men zal niet tot een conclusie worden geleid welke onvoorstelbaar is. Alleen vanuit de beschikbare hypothesen zal men naar verklaringen voor het probleem zoeken’*. Sinds die woorden geschreven werden, heeft de meervoudige persoonlijkheid, nu dissociative identity disorder (DID) geheten, als diagnostische categorie binnen het heersende paradigma erkenning gekregen. Zo’n eindpunt is onvoorstelbaar waar het de aanhechting van entiteiten (geesten) betreft. Door dit idee wordt het paradigma frontaal uitgedaagd. Een succesvolle uitdaging zou implicaties met zich meebrengen die ver buiten de conferentiezaal en de spreekkamer reiken. Dat kan men zich niet voorstellen.

Teneinde het proces van uitsluiting aan het werk te zien nemen we het veelvuldig gepubliceerde geval van Billy Milligan (Keyes, 1981). Milligan had twee dominerende persoonlijkheden, Arthur en Ragen. Arthur sprak en gedroeg zich als een Engelsman uit de hogere kringen en beschikte over een uitstekende beheersing van het geschreven en gesproken Arabisch.

Ragen Vadascovinich, hevig antisociaal, sprak alleen vloeiend Servo-Kroatisch. Hij sprak gebroken Amerikaans met een krachtig Oost-Europees accent. Milligan, die 26 was, had niet de gelegenheid gehad om een van beide talen te leren.

Slechts het niet beschikbaar zijn van het idee van aanhechting door geesten kan verklaren waarom Milligan’s psychiaters er niet in slaagden Arthur en Ragen als geesten zonder lichaam te identificeren. Zelfs wanneer het idee wel beschikbaar was geweest, had een dergelijke diagnose niet naar voren gebracht kunnen worden. Sociaal, politiek, legaal en professioneel gezien was dat ondenkbaar.

Taboe op elk gebied. De waarheid werd, binnen deze beperkingen, een geforceerde respons uit een lijst van voorgeschreven antwoorden. Na veertig jaar is de situatie niet veranderd. Laten we nu terugkeren naar het geval van Clara, waarin een spirituele interventie klaarblijkelijk nut opleverde. Zo lang we niet de grenzen van de gebruikelijke, wetenschappelijke beperking willen overschrijden, is het moeilijk om de implicaties als minder dan revolutionair te zien. Dit is speciaal zo omdat mijn ervaring in het behandelen van meer dan 100 gevallen in vier jaar mij op de gedachte brengt dat aanhechting van geesten een algemeen voorkomende conditie is bij psychiatrische

patiënten. Dikwijls zijn er, zoals in dit geval, opvallend heilzame effecten blijven bestaan. Bij andere gevallen waren de voordelen kortstondig of afwezig. Sommige patiënten ontwikkelen herhaaldelijk verdere aanhechtingen. De behandeling schijnt onschadelijk te zijn en ik ben geen enkel probleem tegengekomen, zoals beschreven werd wanneer exorcisme op de verkeerde manier werd toegepast (Bowman, 1993; Fraser, 1993) bij het behandelen van meervoudige persoonlijkheidsstoornis. Het losmaken van entiteiten is, in tegenstelling met exorcisme, een toegeeflijke en liefdevolle procedure. Zelden vinden patiënten het idee van aanhechting door geesten beangstigend. Gewoonlijk zijn ze opgelucht een therapeut te hebben met wie ze in deze termen kunnen praten.

Slechts een handvol van de gevallen die ik heb behandeld kwam overeen met de typische dissociative identity disorder (DID), met het kenmerkende omschakelen en tijdverlies. Terwijl ik dikwijls te maken heb met alteraties in de kinderjaren (ziekelijke verandering van de persoonlijkheid bij kinderen - vert.), die zich afsplitsen als reactie op een trauma, ben ik zelden een volwassen alteratie tegengekomen die aanspraak maakte op een afzonderlijke identiteit, waar de aanwezigheid van een entiteit, gewoonlijk zonder een lichaam, niet de in aanmerking komende verklaring scheen te zijn.

Lezers van deze gevalsbeschrijving zullen zich groeperen bij: degenen die het ogenblikkelijk zullen afwijzen op de manier waarop de mensen geneigd zijn om poltergeists en voorkennis als zijnde ongeloofwaardig af te wijzen; degenen die het zullen bekijken door de bril van het materialistisch deterministische paradigma van de eigentijdse psychiatrie, en tevreden zullen zijn het verschijnsel te classificeren als een dissociatieve toestand, het effect van hypnose op een buitengewoon suggestiebele patiënt; en die personen, niet tot slaaf gemaakt door de erkende modellen, die de bevindingen zullen verwelkomen als een indicatie van een geestelijke realiteit welke om onderzoek vraagt. Dergelijk onderzoek kan gemakkelijk worden ondernomen. Het enige wat ervoor nodig is, is een zonder moeite te verkrijgen bekwaamheid in hypnose en de bereidheid om verder te kijken dan datgene wat aangenaam en bekend is.

Referenties

Baldwin, W.J. (1992): *Spirit Releasement Therapy, A Technique Manual*. (2nd Edn). Falls Church, Va: Human Potential Foundation Press.

Bowman, E.S. (1993): Clinical and spiritual effects of exorcism in fifteen patients with multiple disorder, *Dissociation*, (6), 222-238.

Crabtree, A. (1985): *Multiple Man*. New York: Praeger.

Fiore, E. (1987): *The Unquiet Dead*. New York: Ballantine Books, Doubleday/Dolphin.

Fraser, G.A. (1993): Exorcism rituals: effect on multiple personality disorder patients. *Dissociation* (6), 239-244.

Grof, S. (1985): Beyond the Brain. New York: State University of New York.

Keyes, D. (1981): The Minds of Billy Milligan. New York: Random House.

Krystal, P. (1993): Cutting the Ties that Bind. York Beech, Maine: Samuel Weiser.

Lucas, W.B. (1993): Regression Therapy, a Handbook for Professionals. Vol.2 Altered State Therapy. Crest Park, Ca: Deep Forest Press.

Pereira, S., Bhui, K., Dein, S. (1995): Making sense of possession states. Psychopathology and differential diagnoses. British Journal of Hospital Medicine, (53) 582-586.

Thigpen, C., Cleckley, H., (1954): A case of multiple personality. Journal of Abnormal and Social Psychology, (49) 135-151.

World Health Organisation (1992): ICD-10. Mental, Behavioural and Developmental Disorders Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines. Geneva: WHO.

vert. Rein K.Hougee